

LATVIJAS VALSTS SIMTGADES SVINĪBU
SAGATAVOŠANAS PROGRAMMA

ES ESMU LATVIJA

Rīga
2016

„Mēs būsīm lieli tik, cik mūsu griba” Rainis

IEVADS

Latvijas valsts simtgades svinību sagatavošanas programma (turpmāk – Svētku programma) ir izstrādāta, lai godam un cienīgi, lepni un priecīgi atzīmētu un svinētu Latvijas valsts simto gadadienu. Svētku programma tiek veidota kā atvērts ietvars sabiedrības aktīvai un radošai līdzdarbībai valsts simtgades svinību sagatavošanā un rīkošanā. Svētku programma piedāvā Latvijas simtgades svinībām kopīgu virsmērķi un vēstījumu, galvenos kopā paveicamos uzdevumus un vairākus nacionālas nozīmes pasākumus jeb simtgades lielinotikumus, tādejādi rosinot ikvienu Latvijas iedzīvotāju tiem līdzās pievienot savas iniciatīvas un labos darbus kā savu īpašo dāvanu mūsu valsts dzimšanas dienā. Latvijas valsts simtgades notikumu ietvars ir atvērts ikvienam simtgadei veltītam notikumam, kuru jebkurā brīdī var pievienot atvērtajam simtgades pasākumu kalendāram īpaši izveidotā digitālā platformā www.lv100.lv.

Latvijas valstiskuma ilgtspēja primāri ir atkarīga no Latvijas cilvēku valstsgribas jeb vēlmes identificēties ar neatkarīgu Latvijas valsti un līdzdarboties tās izaugsmē. Latvijas sociālo zinātnieku pētījumi liecina, ka pēdējos 15 gados ir izveidojušies apstākļi, kas eventuāli var vājināt tautas valstsgribu. Sabiedrībā valda augsta neuzticība valsts varas institūcijām un turpina samazināties politiskā līdzdalība. Salīdzinoši liela daļa cilvēku ar zināmām simpātijām raugās uz padomju okupācijas laika sociālās drošības modeli. Ne vien Eiropas Savienības pilsoņu mobilitātes kā personiskās un profesionālās izaugsmes nolūkos, bet arī sociālekonomisko pārmaiņu rezultātā no Latvijas pēdējo 15 gadu laikā ir aizbraukuši ap 250 tūkstošiem cilvēku. Turklāt ģeopolitiskās situācija reģionā arī var veicināt nedrošības sajūtu attiecībā uz valsts nākotni. Vienlaikus gan Latvijas iedzīvotājos, gan ārzemēs mītošajos valstspiederīgajos saglabājas augsts patriotisma līmenis, vēlme saglabāt nacionālo identitāti un saites ar Latviju kā valsti. Tādēļ Svētku programma ir veidota kā ilgtermiņa ieguldījums Latvijas nacionālās identitātes, valstiskuma apziņas un sabiedrības saliedētības nostiprināšanā, kas vairotu ne tikai valstsgribu, bet arī mūsu cilvēku radošo potenciālu, uzņēmīgumu un atbildīgumu pret Latvijas nākotni.

Svētku programma ir veidota kā procesu un pasākumu kopums laika periodam no 2017.gada līdz 2021.gadam, lai pavērtu iespējas padziļināt mūsu iedzīvotāju izpratni par Latvijas valstiskuma būtību, tā tapšanas vēsturi un priekšnoteikumiem, notikumiem un personībām, kas veidojušas Latvijas valsti, kā arī apzināties savu lomu un atbildību Latvijas mantojuma saglabāšanā un nākotnes Latvijas veidošanā. Līdzās Latvijas valsts dibināšanas notikuma gadskārtai caur daudzveidīgām norisēm un komunikāciju tiks akcentēti nozīmīgākie notikumi, kas sagatavoja Latvijas valsts proklamēšanu, raksturo pēc neatkarības proklamēšanas sekojošo Brīvības cīņu nozīmi un Latvijas valsts veidošanās aizsākumus, t.sk. Latvijas Satversmes pieņemšanu, nacionālo institūciju dibināšanu, publiskās pārvaldes izveidi u.c. Vienlaikus programmas

ilglaicīgais raksturs un pasākumu kopums dos ieguldījumu nacionālās attīstības mērķu sasniegšanā, kas noteikti gan Nacionālajā attīstības plānā, gan „Latvija 2030” ilgtspējīgas attīstības stratēģijā un citos stratēģiskās plānošanas dokumentos.

Svētku programmas veidošanas būtisks pamatprincips ir mūsu valsts iedzīvotāju un Latvijai piederīgo tautiešu aktīva līdzdalība un sadarbība svinību veidošanā un īstenošanā. Tāpēc programmas sagatavošanas un nodrošināšanas procesā liela uzmanība ir pievēršama pašiniciatīvu rosināšanai vietējās kopienās, pašvaldībās, nevalstiskajās organizācijās, kā arī valstspiederīgo kopienās ārvalstīs, kas turklāt vienlaikus darbojas arī kā Latvijas vēstnieki Eiropā un citur pasaulē.

Svētku programmas sagatavošanas ietvaros ir notikušas vairāki simti sabiedriskās diskusijas, sasniedzot vismaz 5000 cilvēku dažādās Latvijas vietās un ārpus tās un iesaistot daudzveidīgas sabiedrības grupas. Sniegtās idejas un priekšlikumi ir ņemti vērā, veidojot Svētku programmas kopējo piedāvājumu, tajā skaitā programmā paredzot plašāku iespēju radīšanu Latvijas valsts simtgadei veltīto sabiedrības iniciatīvu īstenošanai dažādās nozarēs.

Svētku programma aptver visas valsts nozares un reģionus, rosina pārnozaru un pārnovadu sadarbību un jaunu radošu partnerību veidošanos.

Akcentējot uzņēmīguma un radošuma lomu Latvijas valsts radīšanas un attīstības gaitā, svētku svinības kalpos kā stimuls mecenātisma, filantropijas un privātā sektora līdzdalības sekmēšanai gan Svētku programmas projektu un pasākumu ierosināšanā, gan īstenošanā un atbalstīšanā. Sagaidām, ka Latvijas valsts simtgades svinības rosinās gan jaunu produktu un pakalpojumu rašanos, gan esošo spēcīgāšanu, tāpat arī uzņēmējdarbības attīstību, jaunu uzņēmumu rašanos un Latvijas pozicionēšanu starptautiskajā aprītē.

Svinību veidošanā un īstenošanā ļoti būtiska ir paaudžu dialoga veidošana un nostiprināšana, dodot iespēju bērniem un jauniešiem uzņemties līdzvērtīgu iniciatīvu un atbildību Svētku programmas sagatavošanā un īstenošanā, iesaistoties jēgpilnos sadarbības procesos ar dažādām paaudzēm, t.sk., ar senioriem. Izmantojot izglītības iestādes kā nozīmīgus sabiedrības resursus, iespējams sekmēt aktīvu mūžizglītību, pilsonisko izglītību, patriotisko audzināšanu un iedzīvotāju līdzdalību saliedētas un iekļaujošas sabiedrības spēcīgāšanā. Lai noskaidrotu jauniešu viedokli, kā arī mērķtiecīgāk sasniegtu jauniešus un izmantotu viņu potenciālu, 2014.gadā atklāta konkursa veidā tika izveidota Latvijas Republikas simtgades jauniešu rīcības komiteja, kas darbojas ciešā sasaistē ar Latvijas valsts simtgades biroju.

Latvijas valsts svinību ietvara veidošana sākās jau 2014.gadā, mērķtiecīgi rosinot plašu sabiedrības diskusiju un līdzdalību. 2014.gada 13.jūnijā Saeimā notika diskusija „Latvijai – 100”, kuras laikā trīs apakšgrupās tika izteiktas izglītības, zinātnes un kultūras, jauniešu un uzņēmēju idejas un viedokļi. Tālākajā darba gaitā 40 darba grupu un to apakšgrupu diskusijās un individuālā komunikācijā par LV100 svinību norisi iesaistījušies vairāk nekā 5000 cilvēki,

izsakot vairāk kā 700 darbību idejas, kas iekļaujas kopīgā mērķa sasniegšanas procesā.

Svētku programmas sagatavošana un īstenošana ir uzticēta saskaņā ar Ministru kabineta 2015.gada 5.februāra rīkojumu Nr.63 „Par Latvijas Republikas simtgades rīcības komiteju” izveidotajai Latvijas Republikas simtgades rīcības komitejai (turpmāk – Rīcības komiteja), kuras darbu vada kultūras ministrs. Kultūras ministrija Latvijas valsts simtgades svētku rīkošanai un programmas koordinācijai ir izveidojusi Latvijas valsts simtgades biroju, savukārt Svētku programmas satura veidošana saskaņā ar Kultūras ministrijas 2014.gada 15.decembra rīkojumu Nr.5.1.-1-313 „Par Latvijas valsts simtgades svētku padomes izveidi” ir izveidota Latvijas valsts simtgades svētku radošā padome. Šo struktūru ietvaros izveidotas fokusa grupas gan izglītības, vēstures, mazākumtautību, uzņēmējdarbības un citu Svētku programmas aktuālu aspektu izpētei un iekļaušanai kopīgajā simtgades ietvarā.

Kopumā Latvijas valsts simtgades svinības uzskatāmas par iespēju aktivizēt un saliedēt sabiedrību, dodot impulsus Latvijas ilgtermiņa attīstības mērķu sasniegšanai un jaunu mērķu izvirzīšanai.

I LATVIJAS VALSTISKUMA VĒSTURISKAIS KONTEKSTS

Latvijas Republikas dibināšana 1918.gada 18.novembrī bija pagrieziena punkts, kas izgaismoja noteiktu politisko ideju un šo ideju īstenošanu izšķirošo lomu Latvijas valsts izveidē. Tas bija brīdis, kad tika izteikta latviešu nācijas valstsgriba un kad šī valstsgriba tika pārbaudīta Neatkarības kara laikā (1919 – 1920). Taču Latvijas valstiskuma tapšana ir aplūkojama daudz plašākā kontekstā, aptverot agrākus vēsturiskos periodus un personības, kuros veidojusies latviešu nācija kā valstsgribas subjekts.

Latvijas teritorijā gadsimtu garumā ir pastāvējuši dažādi valstiski veidojumi. 12.gadsimtā savas nosacītās robežas ieguva Latvijas apgabali, kuru nosaukumi ir saglabājušies līdz pat mūsdienām – Vidzeme, Kurzeme, Zemgale un Latgale. Šajā laikā Latvijas teritorijā radās daudzas senlatviešu valstiņas, kuras var uzskatīt par Latvijas valstiskuma pirmsākumiem. Livonijas laikā, no 13. līdz 16.gadsimtam, Latvijas teritorija un tās iedzīvotāji kļuva par daļu no eiropeskās kultūrtelpas un vērtību kopuma. No 17. līdz 19.gadsimtam Latvijas teritorijas daļas atradās gan Zviedrijas, gan Polijas, gan Krievijas sastāvā. Līdzās latviešu sociālajai un politiskajai izolētībai, šajā laikā aizsākās strauja latviešu kultūras attīstība un vienojošas kulturālās identitātes rašanās.

Savukārt 19.gadsimts, līdzīgi kā citām Eiropas tautām, kļuva par latviešu nacionālās pašapziņas rašanās laiku. Jaunlatvieši lika pamatus latviešu kultūras autonomijai, attīstot latviešu valodu un literatūru. Tāpat 19.gadsimta beigās jaunstrāvnīeki izteica idejas par latviešiem kā pilsonisku un politisku kopienu. Lai gan nacionāli kulturālā un demokrātiski pilsoniskā latviešu nācijas izpratne veidojās hronoloģiskā secībā, abas perspektīvas ir bijušas vienlīdz svarīgas

Latvijas kā suverēnas valsts idejas formulēšanā. Šo idejisko sintēzi skaidri uzsvēra Miķelis Valters, valstsvīrs un viens no Satversmes tēviem, kas 1903. gadā pirmo reizi publiski aizstāvēja vīziju par Latviju kā suverēnu un nacionālu valsti.

Pirmais pasaules karš un jaunā ģeopolitiskā realitāte pavēra nebijušas iespējas daudzām Eiropas tautām, t.sk. latviešiem, kas līdz tam bija pastāvējušas citu daudznacionālu valstu ietvaros. 1918.gada 18.novembris Latvijas valstiskuma tapšanā kļuva par izšķirošu brīdi. Taču ir ļoti svarīgi apzināties, ka augsne Latvijas Republikas dibināšanai tika sagatavota jau 1917.gadā, kad Latvijas autonomijas prasība tika izvirzīta un aizstāvēta rezolūcijās, ko pieņēma Vidzemes un Kurzemes zemes sapulces un Latgales kongress. Tolaik īpaša loma latviešu nācijas valstsgribas paušanā un iedzīvināšanā bija divām 1917.gada rudenī izveidotām organizācijām – Latviešu Pagaidu nacionālajai padomei un Demokrātiskajam blokam. Šo organizāciju darbība un ideoloģiskie uzstādījumi ļāva izvairīties no citiem alternatīviem Latvijas valstiskuma attīstības scenārijiem, kuros suverenitātes ideja bija apdraudēta vai faktiski nebija paredzēta. Tieši šīs organizācijas izveidoja Latvijas Tautas padomi, kas 1918.gada 18.novembrī Rīgas Pilsētas teātrī (tagad – Latvijas Nacionālajā teātrī) proklamēja Latvijas Republiku.

Simtgades kontekstā sabiedrībai ir būtiski apzināties, ka Latvijas valsts nav dotums vai pašsaprotamība, bet gan, ka tas ir rezultāts valstsgribai, kuru ir pauduši un aizstāvējušas konkrētas vēsturiskas personības un sabiedriskās grupas un kas ir saistīta ar sociālpolitiskiem procesiem lokālā, nacionālā un starptautiskā mērogā. Latviešu nācijas valstsgriba ir bijusi klātesoša vēsturiskajos notikumos, kas norisinājušies gadsimta garumā, sākot ar valsts proklamēšanu, Neatkarības karu, Latvijas *de iure* atzīšanu, Satversmes pieņemšanu un valsts pamatu izveidi un beidzot ar dubulto okupāciju Otrā pasaules kara laikā, Latvijas Centrālās padomes darbību, latviešu trimdas centieniem atgūt Latvijas neatkarību, nacionālo pretestību padomju okupācijai, kā arī trešo atmodu un Latvijas neatkarības atjaunošanu.

II SVĒTKU PROGRAMMAS MĒRĶI, UZDEVUMI UN GALVENIE VĒSTĪJUMI

1. Latvijas valsts simtgades svinību virsmērķis ir stiprināt Latvijas sabiedrības valstsgribu, piederības sajūtu savai valstij un mīlestību pret savu zemi, rosinot pašorganizējošus procesus un sadarbību.

2. Latvijas valsts simtgades svinību virsmērķa sasniegšanai izvirzīti uzdevumi:

- aktualizēt Latvijas vēsturi, godinot valsts dibinātājus un pieminot notikumus, kas ietekmējuši Latvijas valsts izveidi, tādējādi nostiprinot

izpratni par Latvijas valstiskumu kā likumsakarīgu ilgstošas attīstības rezultātu;

- apliecināt Latvijas kā eiropiskas un nacionālas 21.gs. valsts vērtības;
- cildināt Latvijas dabas skaistumu, kultūras daudzveidību un latviešu valodu;
- daudzina Latvijas cilvēku talantus, izcilību, uzņēmīgumu un sasniegumus;
- modināt sabiedrībā atbildības ētiku, atbildības uzņemšanos par sevi, savu ģimeni, kopienu un valsti;
- stiprināt jauniešu radošo iniciatīvu un piederības sajūtu Latvijai;
- radīt paliekošas 21.gs. Latvijas vērtības, simbolus un jaunrades darbus;
- vēstīt par Latviju kā aktīvu un atbildīgu starptautisko un starpkultūru attiecību veidotāju.

3. Pamatuzstādījumi sekmīgai Svētku programmas veidošanai:

- vienota rīcības programma piecu gadu periodā vietējā, nacionālā, starptautiskā un virtuālā telpā;
- Latvijas vēstures aktualizācija, t.sk., izmantojot radošas komunikācijas metodes un sabiedrības iesaisti, Letonikas kā nozares restartēšana;
- paaudžu saikņu stiprināšana, bērniem un jauniešiem uzņemoties līdzvērtīgu iniciatīvu un atbildību;
- Latvijas tradicionālās kultūras mantojuma atdzīvināšana mūsdienīgās formās un paliekošu laikmetīgās kultūras vērtību radīšana;
- latviešu valodas godināšana un stiprināšana;
- sabiedrības līdzdalība ideju radīšanā, dažāda mēroga norišu un darbību radīšanā un īstenošanā; iedvesmas, līdzatbildības un līdzdalības pilnas piederības sajūtas manifestēšana Latvijas novados un mazpilsētās;
- daudzveidīgu un saturiski piepildītu norišu līdzsvarotība laikā un telpā;
- radoša, saprotama un iekļaujoša, uz dažādu cilvēku vajadzībām vērsta komunikācija.

4. Latvijas valsts simtgades svinību galvenais vēstījums „ES ESMU LATVIJA” tieši sasaucas ar virsmērķi, akcentējot, ka Latvijas valsts galvenā vērtība ir cilvēki, kas ziedoja un ziedo savu dzīvi un dzīvību Latvijas kā neatkarīgas valsts tapšanai un pastāvēšanai, ar savu ikdienas darbu veido tās tagadni un kopā ar jauno paaudzi liek pamatus rītdienai, lai nestu Latvijas vārdu pasaulē nākamajā simtgadē.

Vēstījumu „ES ESMU LATVIJA” caurstrāvo līdzdarbības motīvs „Es radu Latviju. Es daru Latviju”, kas izmantojams vēstījuma iedzīvināšanai un personificēšanai, jo tas paver ceļu uz aktīvu rīcību vēstījuma ES ESMU LATVIJA iedzīvināšanai.

III SVĒTKU PROGRAMMAS NORIŠU STRUKTŪRA

Latvijas valsts simtgades svinības ir plašs un dinamisks norišu kopums, ko veido un kurā iesaistās vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī.

Lai veicinātu Latvijas iedzīvotāju zināšanas un izpratni par Latvijas valsts izveidi kā procesu, Svētku programma tiks īstenota piecu gadu periodā, no 2017. līdz 2021. gadam, lai aptvertu galvenos ar valsts izveidi un nostiprināšanos saistītos pasākumus, tajā skaitā:

- Latgales kongresa simtgade (Rēzekne);
- Latviešu Pagaidu nacionālās padomes darbības simtgade (Valka);
- Latvijas pagaidu valdības mītnes un Miķeļa Valtera kā valsts izveidē nozīmīgas personības godināšana (Liepāja);
- nozīmīgāko 1919. gada Brīvības cīņu piemiņa (Cēsis, Valmiera un Jelgava);
- valsts dibināšana un virkni valstiski nozīmīgu institūciju rašanās (Rīga).

Vienlīdz nozīmīga simtgades svinību kontekstā ir arī tālāko Latvijas valsts vēstures posmu aktualizēšana, iezīmējot gan politiskās vēstures, gan tautsaimniecības, zinātnes, kultūras, izglītības un ikvienas citas jomas attīstību, sasniegumus un tālākās perspektīvas nacionāli un starptautiski.

Svinību ietvaros notiks pārnozariski, unikāli vērienīgi notikumi, tautas akcijas un komunikācijas kampaņas, kas specifiski fokusētas uz Svētku programmas virsmērķa iedzīvināšanu un atbilst kopīgiem kritērijiem, t.sk.,

- spēj uzrunāt, iesaistīt un saliedēt lielu skaitu Latvijas iedzīvotāju un tautiešu ārvalstīs;
- rod aizsākumu, Latvijas valsts simtgades svinību laikā un nostiprinās kā paliekoša vērtība un tradīcija;
- rada un uztur valsts svētku sajūtu;
- rosina pievienot savas iniciatīvas un labos darbus kā savu īpašo dāvanu Latvijas dzimšanas dienas svinībām;
- stāsta Latvijas stāstu.

Simtgades notikumus un aktivitātes iniciē un kopā ar sadarbības partneriem īsteno un simtgadei velta gan valsts pārvaldes iestādes, nevalstisko organizāciju, neformālo interešu un domubiedru grupu un cita veida apvienojušos sabiedrības pārstāvju grupas visā Latvijā un ārpus tās.

IV LATVIJAS VALSTS SIMTGADES SVINĪBU TEMATISKAIS STRUKTURĒJUMS

Lai padarītu Latvijas valsts simtgades svinības tuvas un saprotamas katram, kas jūtas piederīgs Latvijai, svinību norise tiek veidota, izmantojot kā analogiju ikvienam labi pazīstamo dzimšanas dienas svinību rituālu, kas sastāv no piecām savstarpēji saistītām un papildinošām daļām (norišu cikliem):

1. Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes: metafora, kas aicina izzināt savas dzimtas vēsturi un vienlaikus celt godā spilgtas personības, kas dažādās nozarēs un laikos ir devušas nozīmīgu ieguldījumu Latvijas valsts veidošanā.

2. Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi: tas veltīts trīs laika dimensijām – pagātnei, tagadnei un nākotnei, aicinot atskatīties uz Latvijas valsts tapšanas ceļiem un līkločiem tuvākā un tālākā pagātnē; izvērtēt tagadnes ieguvumus un resursus un kopīgi plānot nākotnes Latviju.

3. Latvijas draugi un kaimiņi: tas veltīts Latvijas draugiem un kaimiņiem, kas Latvijas valsts tapšanas ceļā spēlējuši nozīmīgu lomu, ar kuriem jāveido atvērtas un lietišķas attiecības un kuri ar savu atbalstu, padomu un palīdzīgu roku vienmēr ir blakus.

4. Latvijas rotāšana un dāvanu gatavošana: tas veltīts dzimšanas dienas gaviļnieces – Latvijas vides sakopšanai un rotāšanai, kā arī dāvanu un cienasta gatavošanai.

5. Latvijas dzimšanas diena un dāvanu pasniegšana: tas veltīts dzimšanas dienas svinībām, kad notiek kopā sanākšana, uzgavilēšana jubilāram un dāvanu pasniegšana.

1. Latvijas ciltstēvi un ciltsmātes

Šis svinību cikls aicina tuvāk iepazīt un godināt personības, kuras ir izauklējušas Latvijas valstiskuma ideju un saglabājuši uzticību tai dažādos Latvijas valsts vēstures posmos, t.sk., kuriem ir bijusi drosme un uzņēmība nonākt līdz Latvijas valsts neatkarības proklamēšanai 1918.gada 18.novembrī un atjaunot valstisko neatkarību 1990.gadā. Izzinot un godinot cilvēkus, kuri dažādos laikos ir ziedojuši savu dzīvību Latvijas valsts aizsardzībai, neatkarības nosargāšanai un atjaunošanai vietējā un nacionālā līmenī, dažādu paaudžu Latvijas iedzīvotāji izzinās arī paši savas dzimtas saknes un spēcīgās piederības sajūtu un līdzatbildību par Latvijas šodien un nākotni. Šajā norišu ciklā caur daudzveidīgām darbībām tiek radīta iespēja pateikt paldies cilvēkiem, kas devuši neatsveramu ieguldījumu Latvijas kultūras, tautsaimniecības, izglītības, zinātnes un citu jomu attīstībā. Šis ir laiks, lai veltītu īpašu uzmanību simtgadnieku – iestāžu, organizāciju, uzņēmumu, cilvēku sumināšanai.

Īstenojot šī cikla aktivitātes, notiks gan nacionāla līmeņa pasākumi Latvijas valsts vēstures izzināšanai, gan darbības, caur kurām ikviens aicināts pieminēt un godāt savas ģimenes, dzimtas novada ciltstēvus un ciltsmātes, apzināt savas saknes, veidojot ciltskokus, tādā veidā paplašinot apziņu par Latvijas izcelsmi un stiprinot piederības sajūtu tai.

Šajā ciklā plānotās aktivitātes un norises:

Lai veicinātu lepnumu par Latvijas vēsturi un cilvēkiem, kas to veido, viena no nozīmīgākajām šī cikla aktivitātēm plānota komunikācijas un līdzdalības kampaņa, kas plašākai sabiedrībai atgādinās par Latviešu strēlnieku cīņām un Neatkarības kara varoņiem, kuri cīnījās un ziedoja savas dzīvības neatkarīgas Latvijas vārdā. Īpaša uzmanība tiks veltīta personībām, kas

1918.gada 18.novembrī piedalījās Latvijas Republikas proklamēšanas organizēšanā un bija tās pasludināšanas līdzdalībnieki.

Svētku programmā šajā ciklā ietverta arī simtgades vēstures pētījumu grantu programma, Miķeļa Valtera godināšana Liepājā, Zigfrīda Annas Meierovica, Franča Kempa, Franča Trasūna, brāļu Skrindas un citu nozīmīgu Latvijas personību godināšana, novadpētniecības aktivitātes pagastos un novados, aicinājums plašākai sabiedrībai veidot dzimtas kokus un citas iniciatīvas.

2. Latvijas valstiskuma veidošanās ceļi

Šis svinību cikls piedāvā iespēju paplašināt un padziļināt Latvijas nācijas izpratni par sava valstiskuma vēsturi, tā pagrieziena punktiem, personībām, kas sekmējušas valsts nodibināšanu un nacionālās identitātes veidošanos. Cikla ietvaros uzmanība tiks fokusēta uz īpaši nozīmīgiem laika posmiem un aspektiem valstiskuma vēsturē, t.sk., valstiskuma idejas attīstība kopš 19.gadsimta vidus, valsts dibināšana 1918.gada 18.novembrī, neatkarības cīņas un neatkarības zaudēšana, nevardarbīgā pretošanās un suverenitātes atjaunošana, atskatoties arī uz tālāku pagātņi un pieminot valstiskos veidojumus, kas cauri gadsimtiem pastāvējuši Latvijas teritorijā un kļuvuši par daļu no latviskās kultūrtelpas. Tā tiek pavērts un aktualizēts plašāks vēsturiskais horizonts uz latviešu nācijas un identitātes veidošanos, kas, stāstot Latvijas stāstu, palīdz nostiprināt cilvēkos pārliecību, ka Latvijas valsts dibināta mērķtiecīgi un likumsakarīgi un ir apzinātas gribas akts nevis nejaušas apstākļu sakritības sekas. Latvijas stāstu veidojot, īpašu uzmanību plānots veltīt norisēm dažādos Latvijas reģionos.

Vienlaikus Latvijas valsts tapšanas ceļu izvērtējumam ir jākalpo par pamatu turpmākajām diskusijām par Latvijas nākotni, par Latvijas attīstības ceļu turpmākajos simts gados.

Šajā ciklā plānotās aktivitātes un norises:

Lai aicinātu ikvienu iepazīt un sajūst Latvijū, kā viena no nozīmīgākajām aktivitātēm šajā ciklā plānota *izzinoša un radoša Latvijas apceļošanas kustība*. To dalībnieki – ģimenes, skolēni, draugu grupas un ikviens interesents – gūs dziļāku priekšstatu par notikumiem, kas bruģējuši ceļu uz Latvijas valsts izveidi, veicinājuši tās kultūras, tautsaimniecības un uzņēmējspējas attīstību dažādos laikos un vietās, tā rosinot ikvienu aizvien dziļāk klātienē iepazīt un izjust Latvijas sadarbību, daudzveidību, bagātos dabas un kultūras resursus un Latvijas cilvēkus.

Tāpat, lai akcentētu kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu, un izceltu lauku nozīmīgumu, to attīstību mūsdienās un apvienoto pilsētu un lauku iedzīvotājus, vairāku gadu garumā dažādos Latvijas novados (Kurzemē, Latgalē, Rīgā, Zemgalē un Vidzemē) tiek plānots organizēt kampaņas – Lauki ienāk pilsētā. To ietvaros varēs redzēt, kā top maize, no kā rodas piens, kāds ir medus ceļš, kāda loma ir graudu kaltei un kombainam. Katram apmeklētājam būs iespēja pasmaržot, pataustīt, sadzirdēt un saskaņāt to, ko ikdienā dara lauku un mežu

apsaimniekotāji, kā arī iepazīt zivsaimniecības nozari. Īpaša uzmanība tiks pievērsta bērnu un jauniešu iesaistīšanai un izglītošanai.

Kā nozīmīgi notikumi un darbības šajā ciklā plānoti arī simtgades vēsturei nozīmīgu pētījumu grantu programma, Latgales apvienošanās kongresa simtgade Latgalē, Brīvības cīņu atcere, t.sk., organizējot un aicinot apmeklēt parādes Cēsīs, Valmierā un Jelgavā 2019. gadā, ekspozīcijas „Liepāja – Latvijas galvaspilsēta”, „Valka – neatkarības šūpulis”, „Miķelis Valters”, ekspozīcija un ceļojošā izstāde Latgales kongresam 100, īpaši vēsturisko notikumu rekonstrukcijas pasākumi Cēsīs un Liepājā, dokumentāla filma “Bērni cīņās par Latviju”, latviešu kopienu ārvalstīs veidota lielaktivitāte “Latvija ārpus Latvijas simts gados” un citi.

3. Latvijas draugi un kaimiņi

Šis svinību cikls ir būtiska svētku sastāvdaļa, jo starptautisku un nacionālu norišu ietvaros vairo kopības izjūtu, kurā Latvijas smeļas spēku kā neatkarīga valsts un pasaules procesu atbildīga līdzdalībniece. Latvijas neatkarības iegūšanā un noturēšanā ārkārtīgi liela loma bijusi Latvijas draugiem un atbalstītājiem – valstīm, kas politiski, morāli un praktiski iestājušās par Latvijas valsts izveidi un suverēnu pastāvēšanu. Šajā ciklā Latvija aicinās savus draugus, kaimiņus, sabiedrotos un interesentus kopā svinēt un sadarboties kopīgu iniciatīvu ietvaros, tā vēstot pasaulei, ka esam valsts un valstu grupa, kuru valstiskums ir sasniedzis gadsimta briedumu.

Šajā ciklā plānotās aktivitātes un norises:

Kā viena no nozīmīgākajām aktivitātēm būs Latvijas pēdu un nospieduma meklējumi pasaules telpā un būs īpašs, svaigs, pašapziņu ceļošs vēstījums par simtgadnieci Latviju. Iniciatīvai ir divi virzieni, no kuriem viens ir vērsts uz auditoriju ārvalstīs – parādīt, kāds ir Latvijas devums pasaulei šajos simts gados, akcentēt Latvijas simtgadi pasaulē, parādīt, ar ko Latvija var izcelties pasaules kultūru daudzveidībā un informācijas pārbagātībā un kas ir Latvijas īpašās raksturiezīmes, ar kurām veidot Latvijas tēlu dažādās nozarēs. Otrs, iekšējs virziens, ir pašapziņas celšana un stiprināšana, parādot, cik spēcīga ir mūsu valsts, kādi ir tās panākumi un stiprās puses pasaules kontekstā.

Īpaša starptautiskas sadarbības aktivitātes un pasākumi jāveido ar tām valstīm, kas tāpat kā Latvija, atzīmē valstiskuma simtgadi: Lietuvu, Igauniju un Somiju, kā arī Poliju, kas svin savas neatkarības atjaunošanu. Jāveido simtgadei veltīti divpusēji un trīspusēji sadarbības projekti ar Baltijas valstīm vides, kopienu un reģionu sadarbības, izglītības, plaša spektra tūrisma, zinātnes, vēstures izpētes, kultūras, mākslas, radošo industriju, informācijas apmaiņas, komunikācijas u.c. jomās.

Simtgades svinībās notiks Baltijas valstu kopīga dalība Londonas grāmatu tirgū 2018.gadā, Baltijas valstu sadarbība kino jomā veidojot un tulkojot simtgades filmas, Baltijas valstu nacionālo muzeju, Nacionālo orķestru, Nacionālo operu, Nacionālo bibliotēku, Nacionālo arhīvu u.c. sadarbība. Tāpat notiks starptautiski reģionālās sadarbības projekti starp sadraudzības un

vēsturiski saistītām pilsētām, nacionāla līmeņa valstu sadarbības pasākumi, starpvalstu militārās parādes un citi. Sadarbībā ar Ārlietu ministriju un Latvijas vēstniecībām tiks izveidota publiskās diplomātijas programma.

4. Latvijas rotāšana un dāvanu gatavošana

Šis svinību cikls aicina *apzināties un pilnveidot Latvijas dabu un kultūrtelpu*, veidojot līdzsvaru starp vēsturisko un mūsdienīgo un akcentējot dzīves kvalitātes jēdzienu, aicinot sakopt piemiņas vietas, piedalīties talkās un citās Latvijas sakopšanas akcijās.

Šajā ciklā plānotās aktivitātes un norises:

Kā viena no nozīmīgākajām aktivitātēm šajā ciklā ir plānotas diskusijas par Latvijas ainavu atjaunošanu un veidošanu. To mērķis ir mudināt sabiedrību palūkoties uz šobrīd ierastajām ainavām vēsturiskā kontekstā – kādas tās ir bijušas iepriekš, kādas pārmaiņas un kāpēc tās skārušas, kādas tās vajadzētu veidot nākotnē. Tas palīdzētu veidot sabiedrības izpratni par dabas skaistumu un ikviena atbildību par saglabāšanu un par ainavas nozīmi Latvijas identitātes stiprināšanā.

Kā nozīmīgi notikumi šajā ciklā plānota Lielā talka, piemiņas vietu sakopšana, Brīvības alejas Rīgā iedzīvināšana, koku stādīšana. Kā dāvanas Latvijai būs paliekošu jaunrades darbu radīšana teātra, mūzikas, vizuālās mākslas, kino un citās jomās. Šajā ciklā iekļaujas arī iniciatīva “Katram savu tautastērpu”, kas rosina ikkatru Latvijas iedzīvotāju iepazīt un izveidot sava novada tautastērpu.

Nacionālais attīstības plāns paredz vairāku nozīmīgu 21.gadsimta kultūras un sporta būvju radīšanu: mūsdienīga akustiskā koncertzāle, Laikmetīgās mākslas muzejs, Nacionālais stadions, kas arī uzskatāmas par dāvanu Latvijai. Ņemot vērā, ka 2018.gadā notiks Vispārējie latviešu dziesmu un deju svētki, kas būs viens no simtgades svinību kulminācijas pasākumiem, ir ļoti svarīgi sakārtot svētku infrastruktūru, lai nepieļautu spriedzi sabiedrībā ierobežotas pieejamības dēļ galvenajās svētku norises vietās. Tāpat ir svarīgi nodrošināt Rīgas pils un Jaunā Rīgas teātra renovācijas un restaurācijas darbu pabeigšanu un Okupācijas muzeja un memoriāla izveidi līdz 2018. gadam. Plānots sakārtot arī dažādus citus gan valsts, gan pašvaldību pārziņā esošus objektus, piemēram, ugunsdzēsēju depo stacijas, pasta ēkas, tramvaja līnijas un tamlīdzīgi.

Ņemot vērā, ka virkne objektu, kuri kalpojuši kā mājvieta valsts dibināšanas notikumiem vai būtiskiem tās attīstības procesiem (piemēram, Rīgas Latviešu biedrības nams, virkne nacionālas nozīmes kultūrvēsturisko pieminekļu visā Latvijā) nav piedzīvojuši ievērojamus remontdarbus ilgstošā laika periodā, tāpēc būtu jāmeklē veidi, kā atjaunot tās celtnes un objektus, kuru nozīme ir būtiska tieši simtgades kontekstā. Tāpat jāveido tādi objekti, kas kā paliekoša vērtība nesīs tālāk Latvijas vārdu nākamajos simts gados, stāstot stāstu par šodienas Latviju un tās vērtībām.

5. Latvijas dzimšanas diena un dāvanu pasniegšana

Neskatoties uz to, ka Latvijas valsts svētku svinēšana notiks piecu gadu periodā, liela nozīme būs tieši 2018.gada notikumiem, t.sk., Dziesmu un deju svētkiem, jo dziedāšanas kultūra ir „simboliskā realitāte, kurā Latvijas cilvēki jūtas laimīgi un spēcīgi kā kopums. Tā īstā Latvija! Tur ir mūsu spēks!” (M.Zālīte). Tie uztverami kā svētku kulminācija, kā iespēja sanākt kopā visiem Latvijas novadiem un latviešiem no visas pasaules.

Savukārt Latvijas dzimšanas diena novembrī visā Latvijā un ārpus tās plānota kā notikumu virkne, kas skar ikvienu un visus un rada svētku un kopības sajūtu.

Šajā ciklā plānotās aktivitātes un norises:

Kā viena no nozīmīgākajām aktivitātēm šajā ciklā iecerēta iniciatīva „Baltā galdauta svētki”, kas aicinās svinēt Latvijas neatkarības atjaunošanu 1990.gada 4.maijā – vienai no būtiskākajām pieturzīmēm Latvijas valsts pirmajos simts gados. „Baltā galdauta svētku” mērķis ir iedibināt un stiprināt svētku tradīciju 4.maijā cilvēkiem pulcēties pie viena galda ar savām ģimenēm un kaimiņiem, apzināti svinot savas valsts esību un godinot tos, kas palīdzējuši tapt un saglabāties mūsu valstij. Uz šīm svinībām katrs nāk ar savu cienastu, katrs tiešā un simboliskā nozīmē liek galdā savu devumu, piedalās kopīgās sarunās un rada svētku sajūtu sev un citiem. Tā ir arī iespēja savus talantus un jaunradi izpaust vietējo kopienu radošajām personībām.

Kā nozīmīgi notikumi šajā ciklā plānoti XXVI Vispārējie latviešu Dziesmu un XVI Deju svētki 2018.gada vasarā, Latvijas Nacionālās enciklopēdijas un Latvijas valsts simtgades filmu programma, Latvijas muzeju izstādes, Latvijas Republikas proklamēšanai veltītas īpašas svinību programmas visā Latvijā un ārpus tās. Šajā virzienā ietilpst arī dažādu valstiski nozīmīgu institūciju un iestāžu simtgades atzīmēšana un citi notikumi.

V SVĒTKU PROGRAMMAS KOMUNIKĀCIJAS VADLĪNIJAS

Svētku programmu veido neskaitāmas nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa norises dažādās Latvijas vietās, kā arī ārpus tās, tāpēc ir svarīgi nodrošināt vienotu simtgades ietvara koptēlu un kopvēstījumu, kā arī komunikācijas stratēģiju, kas balstās uz vienotu izpratni par simtgades mērķi un uzdevumiem, ciešu sadarbību ar programmas īstenošanā iesaistītajiem un skaidriem vizuālās identitātes, t.sk., Latvijas valsts simtgades piederības zīmes lietošanas nosacījumiem.

Tiek izstrādāta Svētku programmas komunikācijas stratēģija un publicitātes plāns, īpašu uzmanību pievēršot Latgales kongresa simtgades atspoguļošanai.

Latvijas valsts simtgades piederības zīme

Piederības zīmes lietošanas koncepts balstās uz pārliecību, Svētku programmā galvenais akcents būs tieši uz personībām, cilvēkiem un viņu darbiem. Tāpēc piederības zīme pati par sevi nav simbols vai centrālā identitāte, bet palīdz apvienot vienotā spēkpilnā komunikācijā atsevišķus notikumus, pasākumus, produktus, darbības, norādot to piederību Latvijas valsts simtgades svinībām. Ir izstrādāta arī piederības zīmes lietošanas rokasgrāmata, kas nosaka konkrētus kritērijus zīmes lietošanai. Informācija par piederības zīmes lietošanas nosacījumiem tiks iekļauta Latvijas valsts simtgades mājas lapā www.lv100.lv.

Simgades vizuālā tēla pamatā ir bezgalības zīme, kas apliecina mūsu apņēmību piepildīt Latvijai vēlēto saules mūžu un nodot vēstījumu par mūžīgu mīlestību pret to. Bezgalības simbols ir apvienots ar skaitli 100 un paredz dažādas interpretācijas iespējas formātos un materiālos.

Šīs grafiskās zīmes uzraksta pamatā ir fonts „Cīrulis”, kura formas ir aizgūtas no pagājušā gadsimta sākuma lietišķās grafikas meistara Anša Cīruļa darbiem. Ansis Cīrulis ir viens no ietekmīgākajiem Latvijas māksliniekiem un dizaineriem. Viņa kā grafiķa, gleznotāja un lietišķās mākslas meistara rokraksts ne tikai stiprināja latvietisko identitāti pirmās brīvvalsts laikā, bet arī ietekmēja vairāku paaudžu izpratni par tautiskā jēdzienu.

Latvijas valsts simtgades piederības zīme ir simtgades vēstījuma kods, tāpēc tai jābūt plaši atpazīstamai. Vienlaikus to var izmantot kā efektīvu instrumentu Latvijas valsts un tās simtgades atpazīstamības veicināšanai, izmantojot to uz Latvijā ražotiem un dizainētiem produktiem, starptautiskos izstāžu paviljonos, uz sportistu apģērba, ārvalstīs koncertējošo mūziķu tērpiem, reklāmas kampaņās utt. Piespraudes un reprezentācijas piederumus ar Latvijas valsts simtgades piederības zīmi starptautisko vizīšu laikā var izmantot valsts augstākās amatpersonas.

Piederības zīmi varēs lietot ikviens, kas godprātīgi īsteno ar Latvijas valsts simtgades svinībām saistītas darbības, ja tās atbilst simtgades mērķim tiek ievēroti likumā noteiktie autortiesību noteikumi, zīme netiek izmantota komerciāliem mērķiem, ja šāda vienošanās nav īpaši atrunāta.

Digitālā vietne www.lv100.lv un ar to saistītas aktivitātes un komunikācijas aktivitātes

Sadarbībā ar Latvijas Sabiedrisko mediju ir izveidota un 2015.gada 17.novembrī atklāta simtgades mājas lapa www.lv100.lv, lai dotu iespēju vienkopus izziņāt informāciju gan par simtgades notikumiem un sagatavošanas procesu, gan par valstiskuma vēsturi un citu ar simtgadi saistītu nozīmīgu informāciju. Tāpat, šī digitālā platforma dod iespēju iesaistīties ikvienam gan Latvijā, gan ārpus tās (tā piedāvāta latviešu, angļu, krievu un plānots arī latgaliešu valodās); tiek meklētas iespējas ar laiku to pielāgot cilvēkiem ar uztveres traucējumiem un redzes invalīdiem.

Digitālā platforma cieši integrēta ar izplatītākajiem sociāliem tīkliem, lai veicinātu jauniešu, ārvalstīs mītošo tautiešu un citu sociāli aktīvu cilvēku

iesaisti, izziņu par vēsturi. Jau šobrīd mājas lapa un sociālie tīkli kalpo kā informācijas avots, tiem ir tūkstošiem sekotāju.

Mājas lapa www.lv100.lv tiks arvien attīstīta, ar laiku paredzot tajā arī simtgades pasākumu kalendāru, vienlaikus stiprinot sabiedrības iespējas iesaistīties konkrētās simtgades aktivitātēs. Aktivitātes mājas lapā tiek saistītas arī ar simtgades komunikācijas kampaņām un akcijām Latvijas Sabiedriskajā medijā.

VI SVĒTKU PROGRAMMAS NODROŠINĀŠANA

Latvijas valsts simtgades svinību veiksmes atslēga ir Latvijas cilvēku līdzdalība, līdzdarbība un pašiniciatīvas svētku veidošanā un īstenošanā. Latvijas cilvēki – tie esam gan mēs visi katrs personīgi, gan mēs kā savas profesionālās jomas pārstāvji, savu interešu grupu pārstāvji un aizstāvji. Tāpat, tieši publiskās pārvaldes institūciju veiksmīga un produktīva sadarbība ir izšķiroša simtgades kā unikālas iespējas izmantošanā dažādu nozaru stiprināšanā – valsts tēla, vietējā tūrisma, apkārtējās vides un kultūrtelpas pilnveidošanā, valsts valodas stiprināšanā, vēstures zināšanu padziļināšanā un tamlīdzīgi.

Kultūras ministre

D.Melbārde